GYS 2027

GÖREVDE YÜKSELME
SINAVLARINA HAZIRLIK

GYS

SOSYAL GÜVENLİK KURUMU BAŞKANLIĞI

KONU ANLATIMLI SORU BANKASI

ŞEF

Soruların çözümlerine, kitabın baskı tarihinden sonraki güncellemelere ve konulardaki ek formlara erişebilmek için QR kodu okutunuz.

PEGEM AKADEMİ

Komisyon

SOSYAL GÜVENLİK KURUMU BAŞKANLIĞI GÖREVDE YÜKSELME SINAVI
KONU ANLATIMLI SORU BANKASI-ŞEF

ISBN: 978-625-5442-26-0

Kitapta yer alan bölümlerin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© Pegem Akademi
Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş.'ye aittir.
Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz.
Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

1. Baskı: 2026, Ankara

Yayın-Proje Yönetmeni: Pegem
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem

İletişim
Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi, Macun Mahallesi 204 Cad.
No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: yayinevi@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Baskı: Ankara Özgür Matbaacılık
1250. Cad. No: 25 Ostim Yenimahalle/Ankara

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 46821

ÖN SÖZ

Değerli Okuyucularımız;

Sosyal Güvenlik Kurumu Görevde Yükselme Sınavlarına Hazırlık Konu Anlatımlı Soru Bankası-Şef kitabımız, sınav konularına uygun konular kapsamında, alanında uzman yazar komisyonumuz tarafından hazırlanmıştır. Sınava girecek olan adaylarımızın, yayınımızda bulunan mevzuat konularında yer alan ilgili Kanun, Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, Kanun Hükmünde Kararname, Yönetmelik, Tebliğ vb. içeriklerine (http://www.mevzuat.gov.tr/) internet adresinden erişebileceğinizi belirtiriz. Yayınımızdaki konularda teorik çerçeve net bir şekilde çizilmiş, çözümlü ve cevaplı testler ile pratiğe ilişkin çok sayıda örneğe yer verilmiştir. Anlatılan konuların zihinde somutlaşması için konuların arasına, şemalar ve tablolar da eklenmiştir. Bazı bölümlerde, daha önceki sınavlarda sorulmuş olan soru ve çözümler ilgili konuların arasına yerleştirilmiştir. Okuyucuların toplam iş yükü gözetilerek, öz ve net bilgilerden uzaklaşmadan, güncel ve çalışmalarını pekiştirecek yöntemleri sunmak amacıyla özenle hazırlanan bu yayınımızın sınava hazırlanan siz değerli okuyucularımıza katkı sağlamasını diliyoruz. Kitaba ilişkin sorularınızı **yayinevi@pegem.net** adresine e-posta yoluyla ya da **0538-5949240** numaralı telefona WhatsApp üzerinden iletmeniz yeterli olacaktır.

PEGEM Akademi

İÇİNDEKİLER

1. Bölüm: T.C. Anayasası 1

2. Bölüm: Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi 45

3. Bölüm: Türkçe ve Dil Bilgisi 138

4. Bölüm: Genel Kültür 188

5. Bölüm: 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun 311

6. Bölüm: 4982 Sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu 327

7. Bölüm: 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu 335

8. Bölüm: 5434 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu 361

9. Bölüm: 4857 Sayılı İş Kanunu 373

10. Bölüm: 6331 Sayılı İş Sağlığı Ve Güvenliği Kanunu 393

11. Bölüm: 4447 Sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu 402

12. Bölüm: 4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu 413

13. Bölüm: 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu 427

14. Bölüm: 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu 445

15. Bölüm: 4483 Sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun 454

16. Bölüm: Resmî Yazışmalarda Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik 462

17. Bölüm: 4 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin Otuzuncu Bölümü 475

18. Bölüm: 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu 485

19. Bölüm: 2925 Sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanunu 517

20. Bölüm: 7201 Sayılı Tebligat Kanunu 524

21. Bölüm: 3201 Sayılı Yurt Dışında Geçen Sürelerinin Sosyal Güvenlikleri Bakımından Değerlendirilmesi Hakkında Kanun 533

22. Bölüm: 5502 Sayılı Sosyal Güvenlik Kurumuna İlişkin Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun 541

I. 1982 ANAYASASI'NIN GENEL ÖZELLİKLERİ

1982 Anayasası, 1961 Anayasası gibi başlangıç metni ile başlar. 177 madde, 21 geçici madde ve 7 kısımdan oluşur.

- ✓ Genel esaslar, temel hak ve hürriyetler, Cumhuriyetin temel organları, mali ve ekonomik hükümler, çeşitli hükümler, geçici hükümler ve son hükümlerden oluşur.
- ✓ Başlangıç metni ve hükümler anayasa dahildir; ancak **madde kenar başlıkları** anayasa metnine dahil değildir.
- ✓ Anayasanın 4. maddesine göre, ilk üç madde değiştirilemez ve değiştirilmesi dahi teklif edilemez.

1982 Anayasası Başlangıç İlkeleri

- Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlılık
- Atatürk milliyetçiliği
- Atatürk medeniyetçiliği
- Çağdaş medeniyetlere ulaşma azmi
- Millî egemenlik
- Millî menfaatlerin üstünlüğü
- Anayasanın ve hukukun üstünlüğü
- Hürriyetçi demokrasi
- Kuvvetler ayrılığı
- Yurtta sulh, cihanda sulh ilkesi
- Türk varlığının devleti ve ülkesiyle bölünmezliği
- Laiklik ilkesi ve kutsal din duygularının devlet işlerine ve politikaya kesinlikle karıştırılamayacağı
- Her Türk vatandaşının temel hak ve hürriyetlerden yararlanacağı

II. 1982 Anayasası'nın Genel Esasları

Madde 1. Devletin şekli: "Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir."

- ✓ Devletin yönetim şeklini ifade eder.
- ✓ Egemenliğin bir kişiye veya zümreye değil, toplumun tümüne ait olduğu bir devleti ifade eder.

Madde 2. Cumhuriyetin temel nitelikleri sayılmıştır: "Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde *insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan,* **demokratik, laik ve sosyal bir hukuk** devletidir."

a. İnsan Haklarına Saygılı Devlet

- ✓ 1961 Anayasası'nda **insan haklarına dayanan devlet ibaresi kullanılırken, 1982 Anayasası'nda insan haklarına saygılı devlet ifadesi kullanılmıştır.**

b. Atatürk Milliyetçiliğine Bağlı Devlet

- ✓ Milliyetçilik ilkesi 1924 Anayasası'nda 1937 yılında yapılan değişiklikle **ilk kez** yer almıştır.
- ✓ **1961 Anayasası** milliyetçilik yerine millî devlet ifadesini kullanmıştır. 1982 Anayasası'nda da Türk devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkesin Türk olduğu belirtilerek **subjektif millet** anlayışı benimsenmiştir.
- ✓ Atatürk milliyetçiliği, "Irk, din, dil ayrımı yapılmaksızın, Türk vatan ve milletinin bölünmez bir bütün olduğu, Türk devletine vatandaşlık bağıyla bağlı olan herkesin Türk sayılması gerektiği temel fikrine dayanır.

c. Laik Devlet

- ✓ Laiklik kavramı **din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılmasının yanında din hürriyetini de kapsamaktadır.**

Din ve devlet işlerinin bir ülkede ayrı sayılabilmesinin şartları şunlardır:

- ✓ Resmî bir devlet dininin bulunmaması
- ✓ Devletin, bütün dinlerin mensuplarına eşit davranması,
- ✓ Din hizmetlerinin bir kamu hizmeti olarak görülmesi,
- ✓ Din kurumları ile devlet kurumlarının ayrılmış olması,
- ✓ Devlet yönetiminin din kurallarından etkilenmemesi.

İnanç ve vicdan hürriyeti: Herkesin dilediği inanç ve kanaate sahip olmasıdır. Mutlak, sınırsız bir hürriyettir.

İbadet hürriyeti: Kişilerin inandıkları dinin ibadet, ayin ve törenlerini serbestçe yerine getirebilmesidir. İbadet hürriyetinin kötüye kullanılması yasaktır. Mutlak değil nispidir.

- ✓ Laiklik ilkesi 1924 Anayasası'nda 1937 değişikliği ile ilk kez Anayasada yer almıştır.

1924 Anayasası'nda **1928'de yapılan değişiklikler şöyledir:**

- ✓ Devletin dininin **İslam olduğu ifadesi anayasadan** çıkarılmıştır (Laikliğin ilk adımıdır).
- ✓ And metninde yer alan **vallahi kelimesi çıkarılmıştır.**
- ✓ Meclisin yetkileri arasında sayılan şeri hükümleri uygulama kuralı kaldırılmıştır.
- ✓ Ayrıca 1937 yılında yapılan değişiklikle de laiklik ilkesi anayasada yer almıştır.

d. Demokratik Devlet

Demokratik bir rejimin unsurları şunlardır:

- ✓ Siyasal makamların serbest seçimlerle belirlenmesi
- ✓ Seçimlere birden fazla siyasal partinin katılabilmesi
- ✓ Temel hak ve hürriyetlerin tanınmış olması

Serbest seçimler

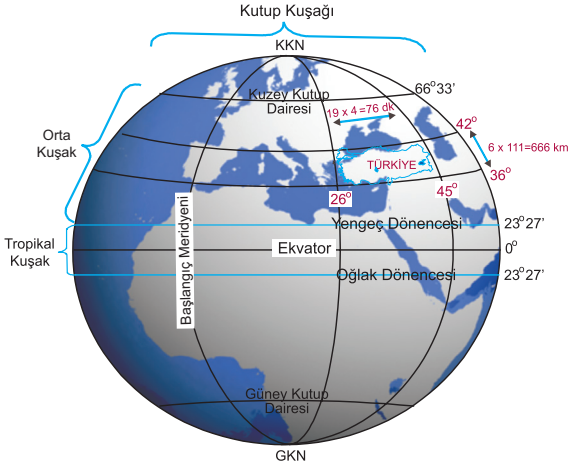
- ✓ Seçmenlerin hiçbir baskı ve zorlamaya maruz kalmaksızın seçimlere katılabilmeleridir.
- ✓ 1982 Anayasası'nın 1987 değişikliği ile serbest oya bizzat anayasa ile sınırlama getirilmiş ve oy kullanmak yükümlülük hâlini almıştır.

PEGEM AKADEMİ

COĞRAFYA

TÜRKİYE'NİN COĞRAFİ KONUMU

Türkiye'nin Matematik (Mutlak) Konumu ve Sonuçları

Türkiye yukarıdaki şekildeki gibi 36° - 42° kuzey enlemleri, 26° - 45° doğu boylamları arasında yer alır.

Türkiye'nin en kuzey uç noktası **Sinop** ilinde bulunan 42°06' enlemindeki **İnceburun,** en güney uç noktası **Hatay** ilinin Yayladağı ilçesine bağlı 35°51' enlemindeki **Topraktutan** köyüdür. (eski adı Beysun köyü). Türkiye'nin en batı uç noktası 25°40' boylamındaki **Çanakkale** iline bağlı Gökçeada'daki **Baba Burnu** (eski adı Avlaka), en doğu uç noktası **Iğdır** ili sınırlarındaki 44°48' boylamındaki **Dilucu**'dur.

A. Türkiye Kuzey Yarım Küre'de yani Ekvator'un kuzeyindedir, buna bağlı olarak;

- Kuzeyden esen rüzgârlar soğuk, güneyden esen rüzgârlar sıcaktır.
- Haziran, temmuz, ağustos en sıcak aylardır.
- Aralık, ocak, şubat en soğuk aylardır.
- En uzun gündüz 21 Haziran'da yaşanır. Bu tarihte Güneş ışınları yıl içinde gelebileceği en büyük açıyla gelir ve gölgeler en kısa konumdadır. 21 Aralık'ta ise bu özelliklerin tam tersi görülür.
- Güneş ışınları yıl boyunca güneyden gelir ve gölgeler yıl boyunca kuzeyi gösterir. (Bakı)

B. Türkiye Orta Kuşak'tadır, buna bağlı olarak;

- Yıl içinde dört mevsim belirgin olarak yaşanır.
- Cephe yağışları görülür.
- Batı rüzgârları etkilidir.
- Akdeniz iklim kuşağı içerisinde yer alır.
- Buzul şekilleri yaygın değildir.

C. Türkiye'de ENLEM'e bağlı olarak güneyden kuzeye (Akdeniz'den Karadeniz'e) doğru Ekvator'dan uzaklaşıldığı için;

- Güneş ışınlarının yere düşme açısı azalır.
- Sıcaklık azalır.
- Gölge boyu uzar.
- Denizlerin tuzluluk oranı azalır.
- Çizgisel hız azalır.
- Meridyenler arasındaki mesafe azalır.
- Gece - gündüz arasındaki zaman farkı artar.

D. Türkiye'nin doğusu ile batısı arasında 19 boylam farkı vardır. Buna bağlı olarak en doğu ile en batı arasında 19 x 4 = 76 dk. yani 1 saat 16 dk. zaman farkı yaşanır.

E. Türkiye'nin II. ve III. saat diliminde toprağı bulunur.

Bu duruma bağlı olarak III. saat diliminin ortasından geçen 45° doğu boylamı yıl boyunca ulusal saat olarak kullanılır.

Türkiye'nin Özel (Göreceli) Konumu ve Sonuçları

Türkiye üç tarafı denizlerle çevrili, yer şekilleri çeşitli olan, boğazlara, petrol bölgelerine ve önemli yollara yakın bir ülkedir. **Buna bağlı olarak;**

- Aynı anda farklı mevsim özellikleri görülür.
- Kısa mesafelerde iklim ve bitki örtüsü değişiklikleri yaşanır.
- Önemli petrol bölgelerine yakındır. Bu da enerji taşımacılığında (boru hattı) Türkiye'nin önemini artırmıştır. Bakü - Tiflis - Ceyhan Boru Hattı gibi çok önemli bir proje gerçekleşmiştir.
- Doğu ve batı ülkelerini birbirine bağlaması ve boğazlara sahip olması transit taşımacılığı geliştirmiştir.
- Dağlar doğu - batı uzanışlıdır. Doğuya doğru yükselti artar. Bu da kıyı ile iç kesimler arasında doğuya doğru gidildikçe iklim, bitki örtüsü ve tarım ürünlerini değiştirir.
- Maden çeşitliliği bakımından zengindir.
- Ortalama yükselti fazladır. Bu da iklim, bitki örtüsü ve tarım ürünlerini etkilemiştir.
- Doğu ve Batı kültürlerinin karşılaşma alanıdır.

APEGEM AKADEMİ

gerçek uzay koşullarında test edilmesi hedeflenmektedir. Ayrıca Artemis II, gelecekte gerçekleştirilecek Ay'a iniş görevleri ve daha ileri uzay keşifleri için önemli bir hazırlık niteliği taşımaktadır.

HAVELSAN tarafından geliştirilen yerli yapay zeka platformu "**MAIN**", kurumların kapalı veri ağları, intranet ve internet ağlarında kurum verileri ile hiyerarşik yapı gözetilerek entegre olarak çalışabilen Yapay Zekâ Platformudur.

2026 yılında Türk sineması uluslararası alanda önemli başarılar elde etti. 76. Berlin Uluslararası Film Festivali'nde İlker Çatak'ın **Sarı Zarflar** (Yellow Letters) filmi Altın Ayı ödülünü kazanırken, Emin Alper'in Kurtuluş (Salvation) filmi Gümüş Ayı Büyük Jüri Ödülü'ne layık görüldü; bu başarılar Türk sinemasının küresel film festivallerindeki etkisini artırdı.

2025 yılında 53. Uluslararası Emmy Ödüllerinde, Türk yapımı "Deha" dizisi "En İyi Telenovela" (pembe dizi) dalında ödül kazandı. Bu başarıyla Türkiye, Kara Sevda (2017) ve Yargı (2023) dizilerinin ardından bu kategoride üçüncü kez zirveye yerleşti.

2026 yılında düzenlenecek olan **Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC) 31. Taraflar Konferansı** (COP31), 9 – 20 Kasım 2026 tarihlerinde Türkiye'nin ev sahipliğinde gerçekleştirilecektir. Zirvenin ana merkezi Antalya (EXPO Alanı) olarak belirlenirken, Liderler Zirvesi'nin İstanbul'da yapılması planlanmaktadır.

Türkiye-Macaristan Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi 5. Toplantısı'nın ardından **Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan,** dost iki ülke arasındaki anlaşmaların 100. yılı dolayısıyla 2024 yılının **Türkiye-Macaristan Kültür Yılı** olarak kutlanacağını açıklamıştır.

Dünyanın prestijli medya ve fikir platformlarından biri olarak kabul edilen **TRT World Forum**'un 9'uncusu, 31 Ekim – 1 Kasım 2025 tarihlerinde İstanbul'da **"Küresel Yeniden Kurulum: Eski Düzenden Yeni Gerçeklere"** temasıyla düzenlendi. Forum, yaklaşık 1.500 katılımcı ve 30'un üzerinde ülkeden gelen liderler, uzmanlar ve düşünce insanlarını küresel meseleleri tartışmak üzere bir araya getirdi.

2026 **G20 Liderler Zirvesi**, 14–15 Aralık 2026 tarihlerinde ABD'nin Miami kentinde düzenlenecektir. Zirve, G20'nin 21. toplantısı olarak planlanmış olup dünya ekonomisi ve küresel iş birliği gündemleri ele alınacaktır.

Türkiye'nin ilk nekropol müzesi Antalya'da açıldı. Antalya Nekropol Müzesi'nde MÖ 3. ve 4. yüzyıla, MS 5. yüzyıla tarihlenen mezarlar dışında Antalya Müzesi'nden getirilen 400'den fazla obje sergileniyor.

2026 itibarıyla BRICS, 11 üye devleti kapsayan genişletilmiş bir yapıya ulaştı. Bu üyeler: Brezilya, Çin, Mısır, Etiyopya, Hindistan, Endonezya, İran, Rusya, Suudi Arabistan, Güney Afrika ve Birleşik Arap Emirlikleridir. 2026 yılında dönem başkanlığını Hindistan üstlendi. BRICS ülkeleri ekonomik iş birliği, yatırım projeleri ve uluslararası ticaret alanlarında ortak çalışmalarını sürdürmektedir.

Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı (TÜRKSOY), 2026 yılında Özbekistan'ın Andican şehrini "Türk Dünyası Kültür Başkenti" olarak ilan etti. Ayrıca TÜRKSOY'un gençlik etkinlikleri kapsamında 24 Ekim 2025'te Bişkek'te II. Türk Dünyası Gençlik Forumu gerçekleştirilerek gençler arasında kültürel bağların kuvvetlendirilmesi hedeflendi.

Expo 3 Nisan 2025 – 13 Ekim 2025 tarihlerinde **Japonya**'nın **Osaka** şehrinde "Hayatlarımız İçin Geleceğin Toplumunu Tasarlamak" ana teması ile düzenlendi.

2026 itibarıyla **Uluslararası Adalet Divanı** tarafından İsrail'in Gazze'deki askeri operasyonlarına ilişkin alınan kararlar ve geçici tedbirler uluslararası hukuk ve diplomasi gündeminde yer almaya devam etmektedir. Mahkeme kararları doğrultusunda insani yardımların bölgeye ulaştırılması ve sivil halkın korunması konusu uluslararası toplum tarafından yakından takip edilmektedir. Aynı süreçte Uluslararası Ceza Mahkemesi ise bölgede işlenen suçlara ilişkin bireysel so-

DEVLET MEMURLARI KANUNU

Konunun kapsamı

Bu ders notu, paylaşılan Devlet Memurları Kanunu seçkisindeki hükümleri konu başlıkları altında açıklar. İstihdam, ödevler, haklar, yasaklar, memurluğa giriş, atama, ilerleme, izin, disiplin, görevden uzaklaştırma, mali ve sosyal haklar ile eğitim birlikte ele alınmıştır. Kaynaktaki kurum adları ve düzenlemeler korunmuştur. Yürürlükten kaldırıldığı veya iptal edildiği belirtilen hükümler uygulanacak kural olarak aktarılmamıştır. Belgede bulunmayan hükümler ve dış mevzuatın ayrıntıları varsayımla tamamlanmamıştır. Belge içindeki atıflar ise ilgili kurallarla birleştirilmiştir; örneğin işe başlamama, çekilme ve disiplin sonuçları, dayandıkları süre ve koşullarla birlikte anlatılır.

Kanunun amacı ve kapsamı

Kanun; hizmet şartlarını, nitelikleri, atanma ve yetiştirilmeyi, ilerleme ve yükselmeyi, ödev, hak, yüküm ve sorumlulukları, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işlerini düzenler. Öngörülen yönetmelikler Cumhurbaşkanınca yürürlüğe konulur.

Kaynakta genel ve katma bütçeli kurumlar, il özel idareleri, belediyeler, bunların birlikleri ve bağlı döner sermayeli kuruluşlar; kanunla kurulan fonlar, kefalet sandıkları ve Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüklerinde çalışan memurlar kapsamda sayılmıştır. Sözleşmeli ve geçici personel için belirtilen özel hükümler uygulanır.

Yargı mensupları ve kaynakta sayılan yüksek yargı meslek mensupları, yükseköğretim öğretim elemanları, belirli sanat kurumlarının sanatçı ve uzman personeli, Spor-Toto personeli, askerî personel ve Emniyet Teşkilatı mensupları bakımından özel kanun hükümleri saklıdır. Bunların hizmet sınıflarında ayrıca anılması, özel kanunlara tabi olma kuralını kaldırmaz.

Temel ilkeler

İlke	Anlamı
Sınıflandırma	Kamu hizmetlerini ve memurları görevin niteliklerine ve mesleklere göre sınıflara ayırma
Kariyer	Bilgi ve yetişme şartlarına uygun olarak sınıf içinde en yüksek derecelere ilerleme imkânı
Liyakat	Giriş ilerleme yükselme ve görevin sona ermesini liyakate dayandırma eşit imkân ve güvenlik sağlama

İstihdam şekilleri

Memur ve işçi ayrımı

Genel idare esaslarıyla yürütülen asli ve sürekli kamu hizmetlerini yapanlar memurdur. Diğer kurumlardaki genel politika belirleme, araştırma, planlama, programlama, yönetim ve denetim işlerinde görevli ve yetkili olanlar da bu tanıma girer. İşçiler; sürekli işçi kadrosunda belirsiz süreli sözleşmeyle çalışanlar ile mevsimlik, kampanya veya orman yangınıyla mücadele hizmetlerinde geçici iş pozisyonunda **altı aydan az** belirli süreli sözleşmeyle çalışanlardır. Bunlara bu kanun hükümleri uygulanmaz.

Kaynaktaki istihdam düzeni, geçici personele ait bölümün kaldırılmasıyla birlikte okunmalıdır: Memur, sözleşmeli personel ve işçi şeklindeki üçlü düzen dışında personel çalıştırılamaz. Geçici işçi ile kaldırılmış geçici personel statüsü aynı değildir.

Sözleşmeli personel

Önemli projelerde zorunlu ve istisnai olarak ihtiyaç duyulan özel meslek bilgisi ve uzmanlık gerektiren geçici işlerde, Cumhurbaşkanınca belirlenen usulle ve mali yıla sınırlı sözleşmeyle çalıştırılan, işçi sayılmayan kamu görevlisidir. Kaynakta yabancı uyruklular, kadroluyla karşılanamayan MEB öğretmen ihtiyacı, kısmi zamanlı hizmet, Adli Tıp uzmanları, konservatuvar sanatçıları ve belirli yurt dışı hizmetleri için zorunlu hâllerde sözleşmeli istihdam ayrıca öngörülür. Bir yıldan az veya mevsimlik olduğu Cumhurbaşkanınca kararlaştırılan görevlerde de sözleşmeli istihdam mümkündür.

Diğer özel hükümler saklı kalmak üzere, Cumhurbaşkanınca belirlenen unvanlarda **işin geçici olması aranmaksızın** sözleşmeli personel çalıştırılabilir. Bu grupta aynı kurumda üç yılı tamamlayanlar, sürenin bitiminden itibaren **otuz gün içinde isterse** bulundukları yerde aynı unvanlı memur kadrosuna atanır. Aynı unvanlı kadro yoksa kadroyu Cumhurbaşkanı belirler.

Bu personel can güvenliği ve sağlık dışında üç yıl başka yere atanamaz; memurluğa geçince aynı yerde en az bir yıl daha çalışır. Sözleşmeli süreleri öğrenim tavanı aşılmadan kazanılmış hak derece ve kademesinde ve sekiz yıl disiplin cezası almamaya bağlı ilave kademede değerlendirilir.

Yeni kadronun mali ve sosyal hakları, göreve başlamayı izleyen aybaşında doğar; önceki ödemelerle mahsuplaşılmaz. İş sonu tazminatı ödenmez. Daha önce iş sonu tazminatı ödenen dönemler hariç tazminata esas hizmetler, emekli ikramiyesi hizmetinde dikkate alınır. Kad-

APEGEM AKADEMİ

Eski İştirakçide On Yıl Hizmet İmkanı

8 Eylül 1999 veya öncesinde iştirakçi olup o tarihte en az 50 yaşında olan, yaş haddiyle istek üzerine veya resen emekli edilen kişi, **10 yıl fiili hizmetle** aylığa hak kazanır. Yalnız o tarihten önceki ve aylıkta dikkate alınan başka hizmetlere dayanarak bu geçiş imkanı talep edilemez. Aylık, hükmün yürürlüğünden sonra başvuruyu izleyen aybaşından bağlanır; geçmişe ödeme yapılmaz.

DİĞER GEÇİŞ DÜZENLEMELERİ

Süreli Görevden Ayrılanların İlgilendirilmesi

Kanunla süresi belirli göreve atanmış veya seçilmiş olup ilgili düzenleme öncesi görevi bitenler, taleple başvuru tarihi ile sosyal güvenlik ilişkisinin kesilmesi arasındaki dönem için Sandıkla ilgilendirilebilir. Dayanak özel hükmün ayrıntısı belgede yoktur. Ayrılıştaki derece-kademe üzerinden her yıla kademe, üç yıla derece verilerek bulunan düzeyin başvuru tarihindeki tutarıyla kesenek-karşılık hesaplanır. Borç, **tebliğden itibaren 30 günde defaten** ödenir. Keseneğe esas aylığı bulunmayanlarda öğrenim ve prim süresiyle derece belirlenir. Kesilmiş veya iptal edilmiş aylık alanlarda önceden ödenen aylıkların tek seferde tahsili de düzenlenmiştir.

Geçmiş Malullük ve Yakın Aylıkları

Geçiş hükümleri, sonradan kapsama alınan harp-vazife malulleri ve yakınlarının aylık, intibak, ek ödeme ve eğitim yardımı haklarını ilgili yürürlük sonrasına taşır. Belgede belirtilen gruplarda önce bağlanan aylıklar uygun sayılır ve azaltılmaz; geçmiş dönem aylık, fark veya ikramiye ödenmez. Dışişleri meslek mensupları, ataşeler ve kaynakta belirtilen yurt dışı kadrolarında terör nedeniyle malul veya şehit olanlarda özel unvan tavanı vardır. Başkonsolos, elçi-müsteşar ve büyükelçilik birinci müsteşarında büyükelçi; diğer meslek mensubunda başkonsolos; ataşe, yardımcısı ve belirtilen yurt dışı kadrosunda uzman emsal alınır. Artış yürürlük sonrasıdır; geçmiş fark verilmez.

Önceden beş yıllık ek ödeme yardımı yapılmış grupta, beşinci yılı izleyen ödeme dönemine kadar ilgili yeni düzenlemeyle yeniden ödeme yapılmaz. Önceden dolmuş dönem için geriye ödeme yapılmaz.

Davadan Vazgeçme ve Borçlar

Birleştirilmiş hizmetle daha önce aylık alanlara ve ölenlerin hak sahiplerine, varsa davadan vazgeçmeleri ve yukarıda açıklanan ikramiye koşullarını taşımaları halinde ikramiye ödenir. Kurum lehine vekalet ücreti tahsil edilmez. Geçişin yürürlüğünde aynı rejimde çalışmakta olanların önceki fasılalı hizmetleri için belirtilen kıdem koşulu istisnası vardır.

Ana-baba aylığı şartları değişen özel gruplarda feragat koşuluyla dava-icra takiplerinden vazgeçme, faiz terkini ve anaparanın **beş yıla kadar taksidi** düzenlenmiştir. Aylık taksit gelirin dörtte birini aşıyorsa süre uzatılır.

Belirtilen 2013 geçiş grubunda borçlu ölmüşse kalan borcun tahsilinden vazgeçilir; ölümün yürürlükten önce veya sonra olmasına göre ilgili tarihteki bakiye esas alınır. Bu kurallar bütün Kurum borçlarının genel silinmesi değildir.

Otuz Yılı Aşan Eski İkramiye Hizmeti

Düzenleme öncesi otuz yıldan fazla ikramiyelik hizmeti olduğu halde yalnız otuz yıl üzerinden ödeme alanın, kendisi veya hak sahibi yürürlüğü izleyen **bir yılda başvurursa**, aşan tam yıllar için fark ödenir.

Hesap ayrılış tarihindeki aylık unsurları ve aylık başlangıcı katsayılarıyladır. Her fazla tam yıl **en az 50 TL**, toplam **en az 100 TL** olur. **7.500 TL'ye kadar** kısım başvurudan itibaren üç ayda; kalan varsa ilk ödemeden başlayan kanuni faiziyle izleyen yıl aynı ayda ödenir.

Önceden başvurup dava açmamışın başvurusu yürürlükte yapılmış sayılır. Devam eden davada yeniden başvuru aranmaz; eski idari başvurudan faiz hesaplanır. Yargılama gideri idareye bırakılır, vekalet ücretinin dörtte birine hükmedilir; Kurumun kanun yolu başvurularına ilişkin vazgeçme kuralları uygulanır.

Kaynakta 61 yaş düzenlemesiyle o tarihte emekli edilenler için özel iki yıllık süre istisnası da bulunur; saklı tutulan hükmün ayrıntısı olmadığından kapsamı genişletilmemiştir. Hazineye ait eski aylıkların bağlama-ödeme işlerinin Sandıkça yürütülmesi ve vatani hizmet aylıklarının faturalandırılması da özel mali hükümlerle düzenlenmiştir.

Konu	Temel Sayı / Süre
Genel görev yaş haddi	65
Öğretim üyesi; Diyanet Başkanı ve Kurul üyesi	67
Yüksek ek gösterge için ödeme	Kural olarak en az 6 ay
Malullük aylığı intibakı	Her yıl kademe, üç yılda derece; 1 Eylül
Yardıma muhtaç malulün ayrıca ödemesi	Net asgari ücretin 2,5 katı
Eğitim yardımı toplu ödeme aralığı	1 Eylül - 31 Aralık
Ek ödeme koşulu kaybını bildirme	En geç 1 ay
Kurum / Hazine finansmanı	İlgili hükme göre genellikle 2 ay
Özel süreli görev borcu	Tebliğden 30 günde tek seferde
Eski fazla hizmet ikramiyesi başvurusu	Geçiş yürürlüğünden 1 yıl

APEGEM AKADEMİ

ŞİKAYET VE İTİRAZEN ŞİKAYET

Kim, nereye başvurur?

Hukuka aykırılıkla hak kaybı-zarar veya zarar ihtimali ileri süren aday, istekli ve istekli olabilecek başvurabilir. **Şikayet idareye, itirazen şikayet Kuruma** yapılır; dava öncesi tüketilmesi zorunlu yollardır.

İmzalı dilekçe kişi-temsilci, ihale, farkına varma tarihi, konu-sebep-delil ve itirazen başvuruda önceki başvuru-karar bildirimini içerir. Aynı kişi bir dilekçeyle birden çok ihaleye; birden çok kişi tek dilekçeyle aynı ihaleye başvuramaz.

Yanlış merciden gönderilmişse idare veya Kurumun kayıt tarihi başvuru tarihidir. Süre bitmediyse eksikler bildirim zorunluluğu olmadan başvuru süresinin sonuna kadar giderilebilir.

İdareye başvuru süreleri

Öğrenilen veya öğrenilmesi gereken günü izleyen günden itibaren afet-ivedilik ve savunma-güvenlik aciliyeti pazarlığında **5 gün**, diğer hallerde **10 gün**, sözleşme öncesi şikayet edilir.

İlan yönünden ilk ilan, ilana yansımayan dokümanda satın alma tarihi süre hesabına esas olur. İlan-doküman şikayeti ayrıca **ihale veya son başvurudan en geç üç işgünü önce** yapılır; genel 5-10 gün de aşılamaz.

İdare **10 günde karar**, kararı izleyen **3 günde bildirim** yapar. İlan-doküman dışı konularda istekli olabileceklere bildirim yapılmaz. Düzeltme gerekiyorsa zeyilname ve gerekli ilan düzeltmesi uygulanır.

Kuruma başvuru ve sözleşme engeli

İdare karar vermezse 10 günlük karar süresinin bitimini; karar uygun bulunmazsa bildirimini izleyen **10 günde** Kuruma gidilir. Şikayet-itirazen şikayet üzerine iptal kararına karşı **5 günde doğrudan Kuruma** başvurulur; her iptal bu yolun konusu değildir.

Şikayet sonrası son bildirimden veya kararsızlıkta karar süresi bitiminden **10 gün geçmeden**, itirazen başvuru olmadığı sorgulanmadan; başvuru varsa Kurumun nihai kararı çıkmadan sözleşme imzalanamaz.

Kurum iddiaları, idarenin kararını ve itiraz edilen işlemlerde eşit muameleyi inceler. İptal başvurusunda inceleme iptal gerekçeleriyle sınırlıdır. Usulsüz erken imza veya başvurudan vazgeçme incelemeyi engellemez.

Karar ve sonuç

Düzeltilemez hukuka aykırılıkta iptal; süreci kesmeden giderilebiliyorsa düzeltici işlem; süre-şekil-usul aykırılığı, usulünce imza, hukuka uygunluk veya görev dışılıkta ret kararı verilir.

Nihai karar, gerekli dosya-bilgilerin kaydını izleyen **20 günde** verilir. Belirtilen iki acil pazarlık ve başvuru üzerine iptal incelemesinde **10 işgünüdür**. Karar beş işgününde tebligata çıkar; bunu izleyen beş günde internette ücretsiz yayımlanır. İdare kararı ivedilikle uygular. Nihai karara karşı dava öncelikle görülür.

DİKKAT

Beş günlük şikayet, on işgünlük Kurum kararı ve beş işgünlük karar tebligatı farklı işlemlerdir.

Kanunun "gün" ve "işgünü" ayrımı korunmalıdır.

Başvuru bedeli ve iade

Kaynakta başvuru bedelleri yaklaşık maliyet gruplarına göre 3.000, 6.000, 9.000 ve 12.000 TL'dir; güncellenmiş tutar değildir. Cumhurbaşkanı dört katına kadar başvuru teminatı alınmasına karar verebilir. Görev dışılık hariç ret halinde yatırılmış başvuru teminatı gelir olur.

Kaynakta yer alan son düzenlemeye göre dilekçedeki iddiaların haklılık oranına karşılık bedel Kurul kararıyla iade edilir. Rette veya eşit muamele incelemesi sonucu iptal-düzeltici işlemde iade yoktur. Aynı iddia içindeki birden çok husus ayrı iddia sayılabilir.

Karar bildirimini izleyen **30 günde yazılı talep**, talebi izleyen **15 günde ödeme** gerekir; gecikmede süre sonundan kanuni faiz işler. Başvuru bedeli iadesiyle başvuru teminatının sonucu aynı işlem değildir.

Belirtilen yargı kararı veya mücbir sebep feshi durumlarında sözleşme payının tamamlanmamış oranı da iade edilebilir: Fesih-tasfiye bildiriminden 30 günde idareye talep, 15 günde Kuruma belge, kayıttan 15 günde iade; gecikmede kanuni faiz uygulanır.

YASAK DAVRANIŞLAR VE SORUMLULUK

Hile, tehdit, nüfuz, menfaat-rüşvet ve anlaşmayla fesat; katılımı-rekabeti etkileme; sahte belge veya teminat; alternatif teklif izni dışında çoklu teklif ve yasaklı halde katılma yasaktır.

Yaptırım grubu	Süre / kural
Yasak davranışın idari yasaklaması	1-2 yıl
Mücbir sebep dışında sözleşme yapmama	6 ay - 1 yıl
Suçta mahkemenin ek yasaklaması	İdari yasağı izleyen 1-3 yıl
Tekrarlanan ceza mahkumiyeti	Metindeki kişi ve şirketler için sürekli yasak
Yasaklama kararı	Tespiti izleyen en geç 45 gün
Resmi Gazete'ye gönderme	Karardan en geç 15 gün; yayımda yürürlük

APEGEM AKADEMİ

Ücret dışı ödemenin üst sınır nedeniyle primlendirilemeyen kısmı, izleyen aydan başlayarak en çok **iki ay** sonraki kazançlara eklenebilir. İş sözleşmesi bitmiş veya askıdayken verilen belirli toplu sözleşme ve yargı/idare kararı ödemeleri son prime esas aya bağlanır; kaynakta zamanında ödeme halinde gecikme ve ceza istisnası vardır.

Prime esas kazanç dışındaki ödeme	Sınır veya özellik
Ayni yardımlar	Kural olarak dışarıda; yerine yapılan nakit ödeme genel olarak primlidir.
Ölüm, doğum, evlenme yardımı ve görev yolluğu	Kaynakta sayılan istisnalardır.
Seyyar görev, kıdem, ihbar ve kasa tazminatı	İstisna kapsamındadır.
İş sonu/kıdem niteliğinde toplu ödeme ve keşif ücreti	Kaynakta kapsam dışıdır.
Çocuk ve aile zamları	Kurumun yıllık belirlediği miktara kadar.
İşverenin özel sağlık ve bireysel emeklilik ödemesi	Aylık toplam asgari ücretin yüzde 30'unu aşmayan bölüm.
İşyerinde yemek verilmediğinde çalışılan gün için yemek bedeli	Kaynaktaki günlük 300 TL'ye kadar olan kısım; yıllık yeniden değerleme hükmüyle.

İstisnalar dışında ödeme adı ne olursa olsun kazanç primlidir. Başka kanundaki genel muafiyetler bu sistemde kendiliğinden uygulanmaz. Ücretsiz çalışan veya kazancı alt sınırın altında olan kişinin prim farkını işveren karşılar.

Gün hesabı ve özel çalışmalar

Tam ayda günlük kazanç, aylık prime esas kazancın otuzda biridir. Bazı günlerde çalışılmamış ve ücret alınmamışsa ücret alınan gün sayısı esas alınır.

Yazılı kısmi süreli sözleşmede ayın toplam çalışma saati günlük normal süreye bölünür; gün kesri bir gün sayılır. Çağrı üzerine yazılı sözleşmede süre belirlenmemişse haftalık en az **20 saat** kararlaştırılmış kabul edilir.

Milli Eğitim kurumlarında ek ders ücretiyle çalışan kapsamdaki uzman ve usta öğreticilerin gün sayısı, brüt ek ders toplamının günlük alt sınıra bölünmesiyle, 30 günü aşmadan bulunur; kesirler dikkate alınmaz. Kapsamdaki stajyer, bursiyer ve kursiyerde alt sınır; çırak ve mesleki eğitim öğrencisinde ilgili eğitim mevzuatının kazanç esası uygulanır.

Bağımsız çalışanlar ve kamu görevlileri

Bağımsız çalışanda günlük alt ve üst sınır arasında beyan edilen kazanç esas alınır. Muhtarın aylık kazancı günlük alt sınırın 30 katıdır.

Yeni sistemdeki kamu görevlisinin gösterge ve ek gösterge aylığı, taban ve kıdem aylığı, makam/temsil/görev tazminatı ile kaynakta sayılan hizmet tazminatı, üniversite ödeneği ve ilgili ek ödemeleri dikkate alınır. Göreve, unvana veya sözleşmeye göre emsal kazanç hükümleri uygulanır. Vekâlet veya ikinci görev ödemeleri bu kazanç hesabına eklenmez.

Sadece sağlık sigortasına tabi belirli yabancılarda taban, günlük alt sınırın iki katının 30 günlük karşılığıdır. Kamu primi kapsamındaki gruplarda ve diğer vatandaş kapsamındakilerde ilgili asgari kazanç esasları uygulanır. Tescil bildiriminin ardından bir ay içinde gelir testine başvurup düşük gelirli olduğu belirlenenin yaptığı ödemeler faizsiz iade veya mahsup edilebilir.

PRİM ORANLARI VE KAZANÇ SINIRLARI

Temel oranlar

Prim türü	Kaynak belgedeki oran ve paylar
Malullük, yaşlılık ve ölüm	Yüzde 21: sigortalı yüzde 9, işveren yüzde 12.
Kısa vadeli sigortalar	Yüzde 2,25; tamamı işverene ait.
Genel sağlık sigortası	Yüzde 12,5: sigortalı yüzde 5, işveren yüzde 7,5.
Genel isteğe bağlı sigorta	Yüzde 33: uzun vadeli yüzde 21, sağlık yüzde 12.
Sadece genel sağlıkta genel oran	Yüzde 12; özel grupların oranları ayrıca düzenlenir.
Diğer güvencesi olmayan vatandaş grubu	Yüzde 3; yüzde 12'ye kadar artırma yetkisi vardır.
Kapsamdaki öğrenci/çırak grupları	Yüzde 6: kısa vadeli yüzde 1, sağlık yüzde 5.
İŞKUR kursiyeri	Yüzde 5,5: kısa vadeli yüzde 1, sağlık yüzde 4,5.

Bağımsız çalışanlar temel uzun vadeli, kısa vadeli ve sağlık oranlarının toplamı üzerinden prim öder. Kamu görevlilerine kısa vadeli genel hükümler uygulanmadığı dikkate alınır. Kısa vadeli yüzde 2,25 oranını yüzde 1,5'e indirme veya yüzde 2,5'e çıkarma yetkisi Cumhurbaşkanına aittir.

PEGEM AKADEMİ